

PESTPROTOCOL

INHOUDSOPGAVE

1. Vooraf

2. Pesten

2.1. Wat is pesten?

2.2. Hoe wordt er gepest?

2.3. De gepeste leerling

2.4. Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

3. Het pestprotocol

3.1. Uitgangspunten

3.2. Algemene verantwoording van de school

3.3. De vijfsporenaanpak

4. Het stappenplan na een melding van pesten

4.1. De mentor

4.2. De unitleider

4.3. De taak van vakdocenten

4.4. De rol van het zorgteam

5. Digitaal pesten ofwel Cyberpesten

5.1. Wat is Cyberpesten

5.2. Hoe wordt er gepest? Maatregelen

5.3. Verstandig handelen bij digitaal pesten

5.4. Tips voor leerlingen

Bijlage

1. Vooraf

Voor u ligt het pestprotocol van de scholencombinatie Delfland (scD). Het protocol sluit aan op de visie in Nederland, waarin met allerlei scholen en deskundigen gezocht wordt naar de juiste methode om pesten te voorkomen of te beïnvloeden.

In de afgelopen jaren hebben we gemerkt hoe belangrijk het is om pestgedrag in een vroeg stadium te signaleren, juist om een leerling niet het gevoel te geven dat hij alleen staat met zijn probleem. Een pestprotocol heeft als doel om iedereen op de hoogte te stellen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

De laatste tijd wordt er in de media steeds aandacht besteed aan de gevolgen van pesten op de lange termijn. Het handelen rond pesten zal zich ongetwijfeld verder ontwikkelen. Dit protocol is een basis van waaruit het denken over pesten en de plannen ter preventie zich kunnen ontwikkelen.

2. Pesten

2.1. Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie. Dit geweld kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, door de agressieopwekkende omgeving om te vormen en door reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. Zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en moeten hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. In dit document is beschreven hoe dat op de scD in zijn werk gaat.

2.2. Hoe wordt er gepest?

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken schelden dreigen met bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjoeren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen kliederen op boeken banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen
Sociale media:	zie hoofdstuk 5

2.3. De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan te maken hebben met hun uiterlijk, hun gedrag, hun gevoelens en hun sociale uitingsvormen. Kinderen worden pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken

te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden, doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- een probleem, dat onoplosbaar lijkt;
- de opvatting dat praten over pesten hetzelfde is als klikken.

2.4. Mogelijke signalen van gepest worden (vooral van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen;
- Niet meer over school vertellen thuis;
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden;
- Slechtere resultaten op school hebben dan vroeger;
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen;
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben;
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen;
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben;
- De verjaardag niet willen vieren;
- Niet buiten willen spelen;
- Niet alleen een boodschap durven doen;
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan;
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen;
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn;
- Zelf blessures verzinnen om niet naar school te hoeven.

3. Het pestprotocol

Het pestprotocol maakt duidelijk dat pesten op onze school niet acceptabel is en dat er een bepaalde aanpak is om pesten tegen te gaan of aan te pakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Alle betrokken partijen: leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen, zien pesten als een probleem en hebben daar hun verantwoordelijkheid in.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel kunnen pesten signaleren en nemen duidelijk stelling tegen het pesten.

4. De school beschikt over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

Algemene verantwoordelijkheid van de school

De algemene verantwoordelijkheid van de school houdt in dat de school:

- ervoor zorgt dat alle betrokken personeelsleden voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.
- voortdurend controle uitoefent op de veiligheid van leerlingen.

De vijfsporenaanpak

De school laat zich hierbij leiden door de vijfsporenaanpak:

1. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen;
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt;
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen;
- De zorgcoördinator of leerlingbegeleider biedt hulp aan.

2. Het bieden van steun aan de pester

- We confronteren de jongere die pest met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de leerling die gepest wordt;
- We zoeken uit wat de achterliggende oorzaken zijn;
- De zorgcoördinator of leerlingbegeleider biedt hulp aan.

3. Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug. Als dat nodig is, vraagt hij de zorgcoördinator om hulp.

4. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen;
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken;
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind;
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

5. Het nemen van preventieve maatregelen

Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het verschil tussen plagen en pesten wordt genoemd en van elkaar onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

In de leerjaren 1 t/m 3 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

4. Het stappenplan na een melding van pesten

De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste leerling en later met de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject als het pesten zich herhaalt.
3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en het benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
4. Als het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de unitleider van de leerling(en). Hij overhandigt de unitleider het dossier via Magister met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

De unitleider

1. De unitleider neemt de rol van de mentor over bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste leerling en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren;
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen;
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste leerling wordt gekeken of hij bepaald gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.

5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de leerlingbegeleider of zorgcoördinator.
6. Hij stelt, als dat nog niet gebeurd is, alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hun om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject. Als hij dat noodzakelijk acht, schorst hij de pester.
7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
9. Hij is verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen bij recidief gedrag.
10. Wanneer de leerling ondanks alle inspanning blijft volharden in het ongewenste pestgedrag en er geen perspectieven lijken tot verandering, kan de school geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de andere leerlingen. De unitleider kan in overleg met de directie overgaan tot (verlenging van de) schorsing en er kan een procedure worden gestart met het doel de leerling van school te verwijderen.

De taak van vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pestgedrag waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.

De rol van het zorgteam

- a) Het zorgteam ondersteunt waar nodig mentoren en de unitleider tijdens de verschillende fasen in het proces.
- b) Het zorgteam biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste leerling.
- c) Het zorgteam biedt een sociaal-emotionele training aan voor het eerste en tweede leerjaar.
- d) Het zorgteam kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.

5. Digitaal pesten ofwel Cyberpesten

5.1. Wat is Cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

“Toen ik een half jaar geleden op een woensdagmiddag op MSN ging, werd ik in tien minuten, veertien keer met de dood bedreigd, vertelt Janna (13). De dagen daarna stroomde mijn mailbox vol met berichten van een adres dat ik niet kende: “We komen je halen. Laat het licht maar aan ’s nachts”. Er ging een e-mail mijn klas langs met een foto waarop mijn hoofd op het lichaam van een pornomeisje was geplakt, daaronder stond: Deze hoer gaat sterven”. (1 juli 2007. Uit: mijn Pers)

5.2. Hoe wordt er gepest?

- pest-mail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen);
- stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms;
- ongewenst contact met vreemden;
- webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden;
- hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

5.3. Maatregelen

We proberen te achterhalen wie de afzender is. Als dat duidelijk is, ondernemen we dezelfde procedure als die in het protocol voor andere pestactiviteiten beschreven wordt. Uiteraard kan de school de ouders aanraden aangifte te doen.

5.4. Verstandig handelen bij digitaal pesten (aanwijzingen voor leerlingen, ouders en personeelsleden)

1. De berichten bewaren. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren.
2. De afzender blokkeren. Het is soms mogelijk de pestmail te blokkeren.
3. De dader proberen op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. De ICT-coördinator of de systeembeheerder wordt daarbij ingeschakeld. Het is mogelijk om van het IP adres van de

e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.

4. Contact opnemen met de ouders van de gepeste leerling. De ouders krijgen voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. De ouders zo nodig doorverwijzen. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - 0800-5010: de onderwijstelefoon;
 - 0900-11131113: de vertrouwensinspectie.
6. Aangifte doen. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd, is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kan er worden verwezen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).
7. Naar de zorgcoördinator verwijzen. De pester en/of de gepeste leerling kan naar de zorgcoördinator verwezen worden wanneer verdere begeleiding nodig is.

5.5. Tips voor leerlingen

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart hotmailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je MSN contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent en spreek niet met hen af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.

- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Vat het niet persoonlijk op als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes of appjes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor of unitleider toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie, want stalken is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl

Bijlage

Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten

Algemene zoekpagina's

- www.pesten.startkabel.nl
- www.pesten.startpagina.nl

Pesten (algemeen)

- www.pestweb.nl

Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.

- www.pesten.net

Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer.

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

- www.stopdigitaalpesten.nl

Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)

- www.digibewust.nl

Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.

- www.ppsi.nl

PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.

- www.schoolenveiligheid.nl

Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

- www.veilig.kennisnet.nl

Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren